

УДК 378.147

І. Г. Яловега, кандидат технічних наук, доцент
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЯ»

Перехід до інформаційного суспільства та цифрової економіки обумовлює необхідність відповідної реорганізації системи освіти та освітнього процесу. Будь-які зміни завжди викликають багато заперечень як при їх впровадженні, так і під час подальшого поширення, і вкрай важливим стає якісна підготовка майбутніх фахівців до інноваційної діяльності. Інноваційний шлях розвитку є для України основним напрямом політики, що затверджено Урядом у 2019 році в «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» [1]. У наведеному в документі аналізі стану інноваційної системи України визначені суттєві проблеми у розвитку інновацій, негативна динаміка і деградація інноваційного потенціалу. І для вирішення цих проблем основним завданням освітньої діяльності стає підвищення інноваційної культури громадян. Особливо це стосується підготовки майбутніх працівників освіти, які повинні не тільки самі бути підготовленими до інноваційної діяльності, а й вміти навчити цьому своїх учнів. У «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» Міністерство освіти і науки України (МОН України) та самі наукові працівники закладів вищої освіти визначені у переліку структурних елементів національної інноваційної екосистеми [1]. І саме до діяльності МОН України та його підрозділів належить вирішення проблем низького рівня зацікавленості закладів освіти у впровадженні інноваційної діяльності та недостатньої обізнаності освітян.

Першою проблемою при підготовці майбутніх фахівців до інноваційної діяльності стає не чітко визначена терміносистема інноватики, яка на сьогодні все ще проходить процес становлення та жвавого обговорення серед науковців. Актуальним завданням є визначення головних понять інноватики – невідповідності у термінології є, навіть, у межах однієї сфери застосування. Ще складніше у відповідності термінології науки про інновації в українській і російській науковій літературі та в англійських дослідженнях. В умовах інформаційного суспільства при значному розширенні масштабів міжкультурної та наукової взаємодій встановлення єдиної терміносистеми науки про інновації є вкрай важливою задачею.

В науковій літературі в залежності від сфери застосування результатів інноваційної діяльності існує величезна кількість визначень поняття «інновації», а часто його заміняють такими спорідненими поняттями як «відкриття», «винахід», «новація» та «нововведення». Якщо звернутись до історії виникнення науки про цілеспрямовані зміни, впровадження та поширення новацій – інноватики, то слід сказати, що інновації стали важливим об'єктом досліджень на початку ХХ століття. Проблема формування понятійного апарату інноватики є міждисциплінарною та розкривається в роботах економістів, філософів, культурологів, психологів, філологів, педагогів та інших науковців – проводиться аналіз розмежування близьких за змістовим наповненням понять інноватики з метою формування чіткої терміносистеми [2, 3, 4]. Особливості науки про інновації в різних галузях та у різних країнах

привели до використання великої кількості різних визначень понять та часто невідповідностей у різних мовах. Так, на відміну від україномовних і російськомовних публікацій, де майже завжди використовуються поняття «новація» («новація» рос.), «нововведення» («нововведение» рос.) та «інновація» («инновация» рос.), в англійськомовних наукових працях замість цих трьох понять використовують лише єдине «innovation» [5, 6]. Невідповідність терміносистеми науки про інновації є великою проблемою, особливо в умовах інформаційного суспільства.

Аналізуючи відповідність термінів «новація», «нововведення» та «інновація» з російськими аналогами було встановлено майже взаємно-однозначну відповідність, за винятком, так би мовити, «додаткового» терміну «новшество» у російській мові, яке за смисловим навантаженням є близьким до «новації» (рос.). У більшості ж англійськомовних джерел з інноватики усталених термінів, відповідних до українських «новація» та «нововведення», не існує взагалі (Таблиця 1).

Укр. мов.	Новація	Нововведення	Інновація
Рос. мов.	Новація Новшество	Нововведение	Инновация
Англ. мов.	-	-	Innovation

Таблиця 1

Існує дві основні думки щодо того, яка саме наука почала першою використовувати термін «інновація»: фахівці з культурології вважають, що він увійшов у науку з антропології та етнографії у XIX сторіччі, а економісти завжди звертаються до праці «Теорія економічного розвитку» Й. Шумперета, стверджуючи, що в ній на початку XX століття вперше було використано термін «інновація», і саме ця робота започаткувала інноватику, як окрему галузь знань [7]. Не зважаючи на те, що термін «інновація» увійшов у науку вже більше, аніж 100 років тому, точне визначення цього поняття ще й досі викликає багато обговорень та складних питань.

Аналізуючи існуючі на теперішній час означення поняття «інновація» в наукових працях з культурології та філософії науки, можна виділити наступні спільні твердження: інновація часто визначається як нововведення, але з обов'язковою умовою витіснення традиції; інновація представляється і як процес, і як продукт; інновація визначається як впроваджена новація з обов'язковим поліпшенням раніш існуючого; інновація орієнтована на задоволення людських потреб.

Звертаючись до найбільш цитованої при зверненні до поняття «інновація» праці «Теорія економічного розвитку» Й. Шумперета, слід відмітити, що в ній автор не наводить точного означення «інновацій», говорячи про них як про такі нововведення, які можуть привести до значних змін в традиціях [7]. Сучасним означенням «інновації» можна вважати запропоноване Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD – Organization for Economic Cooperation and Development) спільно з Статистичним бюро Європейських повідомлень (Eurostat – Statistical Office of the European Communities) у методологічному документі «Керівництво Осло» («Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data – Oslo Manual»): «An innovation is the implementation

of a new or significantly improved product (good or service), or process, a new marketing method, or a new organizational method in business practices, workplace organisation or external relations», що в перекладі з англійської мови «Інновація – це впровадження нового або значно поліпшеного продукту (товару або послуги), або процесу, нового маркетингового методу, або нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць або зовнішніх зв'язках» [8].

Нажаль, означення, що задовольняло б умовам однозначності та повнозначності для ідентифікації поняття «інновація», виокремити з великої кількості запропонованих дуже складно. Формулювання загальних для різних галузей означень головних понять науки про інновації, з метою усунення невідповідностей термінології в різних мовах та розробки у подальшому онтологічної моделі в інновації є вкрай важливим завданням.

Література:

1. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (Дата звернення 01.03.2021).
2. Огурцов А., Платонов В. Образы образования. Западная философия образования. XX век. СПб.: РХГИ, 2004. 520 с.
3. Rogers E., Shumacher F. Communications of Innovations. New York, 1971. 476 p.
4. Яголковский С. Психология инноваций: подходы, модели, процессы. Москва, 2010. 264 с.
5. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. Practice and Principles. Perfectbound, 2002. 293 p.
6. Encyclopedia of Creativity, Invention, Innovation, and Entrepreneurship. Elias G. Carayannis Editor. Springer Reference, 2013. 1908 p.
7. Шумперет Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капітал, кредиту, відсотка та економічного циклу. Пер. з англ. В. Старка. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.
8. Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data – Oslo Manual. OECD/ EUROPEAN COMMUNITIES, 2005. 163 p.

УДК 378

Н.А. Яровицька, кандидат філософських наук
Харківський національний університет будівництва та архітектури
м. Харків, Україна

«ПРОБУДЖУЮЧЕ НАВЧАННЯ» ЯК ОСВІТНЯ ВІЗІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

*Велич людини в її здатності мислити
Блез Паскаль*

Виклики в освітній сфері, пов'язані з наявністю пандемії світового масштабу, ініціювали пошуки нових підходів щодо дистанційного навчання. Дані підходи активно залучають soft-skills стратегії для отримання продуктивного результату. Жива пристрасть синтезує чуттєву та інтелектуальну складову, яка набирає обертів в аспекті візуального штибу. На перший план в роботі зі слухачами постає робота в ZOOM та інших інтернет-платформах, on-line комунікація. Студенти створюють презентації, працюють з відео-контентом.